

JAARVERSLAG VCM 2013

WOORD VOORAF

MAP 4 loopt ondertussen op zijn laatste benen. Een belangrijk element in MAP 4 was uitbreiding mits mestverwerking. Dit heeft aan de veehouders de mogelijkheid gegeven om het bedrijf opnieuw verder te laten ontwikkelen. Samen met de verstrenging van de bemestingsnormen heeft dit er toe geleid dat de nood aan mestverwerking is toe genomen. De sector heeft aangetoond dat ze dit op een goede manier wist in te vullen.

Wat MAP 5 zal brengen, is nog niet duidelijk, maar een verstrenging van de normen, al dan niet in focusgebieden, is mogelijk. Dit zal er opnieuw toe leiden dat de nood aan verwerking zal stijgen, tenzij er andere oplossingen komen. De voorbije jaren werd er succesvol ruwe mest geëxporteerd richting Zeeland. In principe zou dit ook moeten kunnen richting Frankrijk of Wallonië, maar de praktijk is anders (in ieder geval voor varkensmest). Richting Wallonië is het in de eerste plaats belangrijk dat de producten uit mestverwerking de grens over kunnen. Daar wordt volop aan gewerkt.

Mest (en mestverwerkingsproducten) blijft in de eerste plaats een grondstof. Een correcte aanwending van mest en een correcte verwerking van de mestoverschotten blijft uitermate belangrijk. Als de sector dit niet kan realiseren, dan schiet ze in haar eigen voet. De overheid wil de sector zeker omkaderen door de werking van VCM en CVBB te ondersteunen, maar de verantwoordelijkheid ligt in de eerste plaats bij de sector zelf.

In 2013 heeft het volledige VCM-team zich ingezet om garant te staan voor een beste serviceverlening op vele vlakken. 2013 was ook het jaar van het succesvolle 'ManuREsource congres'. Dit is belangrijk omdat we leren van de goede en slechte ervaringen in andere regio's. Samen kunnen we ook sterker doorwegen naar het Europees beleidskader toe.

In 2014 zal het niet aan uitdagingen ontbreken, maar ik ben er van overtuigd dat het VCM hier klaar voor is!

Veel leesplezier,

Bart Naeyaert

voorzitter VCM

INHOUDSTAFEL

WOORD VOORAF	1
INHOUDSTAFEL.....	3
1 VLAAMS COÖRDINATIECENTRUM MESTVERWERKING	7
1.1 VCM-team.....	8
1.2 VCM-leden	8
1.3 Algemene Vergadering, Raad van Bestuur en Dagelijks Bestuur	2
1.4 VCM businessplan 2009-2013	8
2 OVERLEG.....	9
2.1 VCM-werkgroepen	9
2.1.1 Werkgroep Rundveemest.....	9
2.1.2 Werkgroep Spuiwater.....	9
2.2 Afvaardiging in stuurgroepen en platformen	10
2.2.1 Stuurgroep Biogas-E vzw.....	10
2.2.2 Consortium VEMIS.....	10
2.2.3 Vlaams Vergisters Platform (VVP).....	10
2.2.4 Sectoroverleg Mestbank.....	11
2.2.5 Overlegplatform Commissie Dierlijke Bijproducten	11
2.2.6 Overlegplatform UPOBA	11
2.2.7 Werkgroep Kwaliteit Vlaco	11
2.2.8 Stuurgroep IWT TETRA project ACTIMPULS.....	12
2.2.9 Stuurgroep MIP project Renuwal.....	12
2.2.10 Stakeholdersoverleg Europees project INEMAD	12

2.2.11	Platform kleinschalige vergisting	13
2.2.12	Stakeholdermeeting European Sustainable Phosphorus Platform (ESPP)	13
2.2.13	Actieplan Varkenshouderij West-Vlaanderen	13
2.3	Strategisch overleg	14
2.3.1	Overleg Wallonië	14
2.3.2	Overleg met Biogas-E en Inagro	15
2.3.3	Overleg met Vlaco	15
2.3.4	Overleg met ILVO	15
2.4	Overleg met buitenlandse instellingen	16
2.4.1	Bezoek Turkse Delegatie	16
2.4.2	Rondleiding Texaanse studenten	16
2.4.3	Overleg SRE Eindhoven	16
2.4.4	Overleg Agro Business Park	16
2.5	Overleg met leden	16
2.5.1	Ledenwerving en ledenevent	16
3	BELEIDSONDERSTEUNEND WERK	17
3.1	Overleg Mestbank	17
3.2	Sensibilisering	17
3.3	VCM-enquête: Stand van zaken mestverwerking in Vlaanderen in 2012	17
3.4	Opvolging herziening EU VO 2003/2003	19
4	KENNISCENTRUM	19
4.1	Nutriëntvalorisatie	19
4.1.1	Vlaams nutriëntenplatform	19
4.2	Composteringsproef i.s.m. ILVO	19

4.3	Eindconferentie Baltic Manure.....	20
4.4	Projectwerking.....	20
4.4.1	INTERREG IV-B project ARBOR	20
4.4.1.1	Inventarisatie van technieken voor nutriëntrecuperatie uit digestaat.....	21
4.4.1.2	Veldproeven.....	21
4.4.1.3	Marktanalyse.....	21
4.4.1.4	Milieu-impact.....	21
4.4.2	MIP-project Nutricycle	22
4.4.2.1	WG spuiwater in kader van Nutricycle.....	22
4.4.3	INTERREG IV-B project Biorefine	23
4.4.4	Ingediende projecten met VCM als partner	24
4.4.4.1	Tender DG Environment 'Resource efficiency in practice'	25
4.4.4.2	IWT LA-projectvoorstel: Pocket Power!	25
5	KENNISOVERDRACHT	25
5.1	Eerstelijnsadvies	25
5.2	Toelichtingen.....	27
5.3	VCM-website.....	27
5.4	VCM-elektronische nieuwsbrieven	29
5.5	VCM-studiedagen	32
5.5.1	Infosessie wijzigingen uitvoeringsbesluiten, mestverwerking en massaprotocols 32	
5.5.2	Cursus Biogas-E	32
5.5.3	Internationaal congres 'ManuREsource 2013'	33
5.6	Perscontacten	37
5.7	Dag van de landbouw.....	37
	BIJLAGEN.....	39

Bijlage 1: Samenstelling algemene vergadering.....	39
Bijlage 2: Samenstelling raad van bestuur	41
Bijlage 3: Samenstelling dagelijks bestuur	42
Bijlage 4: Overzicht van de perscontacten van het VCM in 2013	43
Bijlage 5: Jaarrekening en balans 2013 (GOED TE KEUREN DOOR DE ALGEMENE VERGADERING OP 29 APRIL 2014)	44
Bijlage 6: Leden VCM (situatie op 1 januari 2013)	45

1 VLAAMS COÖRDINATIECENTRUM MESTVERWERKING

Het Vlaams Coördinatiecentrum Mestverwerking (vzwVCM) is een **samenwerkingsverband en intermediair tussen de overheid en het bedrijfsleven** voor alle aspecten van mestverwerking en -bewerking in Vlaanderen. Het VCM beoogt om zowel de bedrijfswereld als de overheid te informeren, te ondersteunen en te laten samenwerken zodat voldoende duurzame mestverwerking in Vlaanderen gerealiseerd wordt.

Het VCM tracht dit te bewerkstelligen door het uitvoeren van volgende hoofdtaken:

- ✚ Het initiëren en coördineren van **structureel en thematisch overleg** tussen de overheid en de betrokken sectoren.
- ✚ Het **verrichten van beleidsondersteunend werk** via o.a.:
  - ✚ het opmaken van studies rond bepaalde thema's zoals innovatieve mest- en digestaatverwerkingstechnieken;
  - ✚ het oplijsten van de knelpunten inzake mestverwerking;
  - ✚ het jaarlijks opstellen van een studie over de evolutie van de operationele en beschikbare mestverwerkingscapaciteit in Vlaanderen (VCM-enquête).
- ✚ Het uitbouwen van een **kenniscentrum** met betrekking tot alle aspecten rond mestverwerking, met een bijzondere focus op de maximale valorisatie van nutriënten uit mest en reststromen bij mestverwerking.
- ✚ Algemene informatieoverdracht via brochures, website, elektronische nieuwsbrief, sociale media, studiedagen, persberichten, bezoeken aan praktijkinstallaties, enz.
- ✚ Het stimuleren en ondersteunen van Vlaamse en Europese projectwerking.
- ✚ Het informeren van alle betrokkenen door het geven van onafhankelijk **eerstelijnsadvies** over ondermeer:
  - ✚ de keuze van de technologie;
  - ✚ het oplijsten en begrijpbaar maken van de diverse wetgevingen wat betreft erkenningen, verwerkingsplicht, transport, export en afzet van eindproducten.

1.1 VCM-team

De dagelijkse werking van het VCM werd verzekerd door een team bestaande uit Sara Van Elsacker (adviseur, t.e.m. 13 september), Frederik Accoe (adviseur, t.e.m. 14 juni), Emilie Snauwaert (adviseur, gestart op 17 juni), Céline Schollier (adviseur, gestart op 6 augustus) en Isabelle Mouton (administratief medewerker). Verder werkte Viooltje Lebuf in 2013 als halftijdse projectmedewerker voor het ARBOR-project. Vanaf april 2014 wordt zij full-time ingezet in het VCM-team.

1.2 VCM-leden

Het VCM heeft een unieke structuur als gevolg van een divers ledenbestand en kan zo optimaal functioneren vanuit een breed platform. In 2013 kreeg VCM er één nieuw B-lid bij (ILVO).

Op 1 januari 2014 telde het VCM 7 A-leden en 20 B-leden:

A-leden (tussen haakjes het aantal lidmaatschapsschijven)

Beleidsdomein Landbouw & Visserij (ALV) (1)	Provincie Oost-Vlaanderen	(1	+
Bemefa (2)	werkingstoelage)		
Boerenbond (1)	Provincie West-Vlaanderen (4)		
POM - West-Vlaanderen (1)	VLM - afdeling Mestbank (3)		

B-leden (tussen haakjes het aantal lidmaatschapsschijven)

ABS (1)	Karel Sterckx nv (1)
Bio Armor (1)	Nat. Centr. Landbouwservice (1)
Shanks Vlaanderen (1)	Provincie Antwerpen (4)
Cogen Vlaanderen (1)	Provincie Limburg (1)
Creafarm (1)	Provincie Vlaams-Brabant (1)
Crelan (1)	SBB (1)
De Mestverwerkers (1)	Trevi (1)
DLV België (1)	VITO (1)
BNP Paribas Fortis (1)	
GEA Westfalia (1)	
ILVO (1)	
KBC Bank en Verzekering (1)	

Verder ontvangt het VCM een **dotatie** van de **Vlaamse Overheid**.

1.3 Algemene Vergadering, Raad van Bestuur en Dagelijks Bestuur

Het Vlaams Coördinatiecentrum Mestverwerking heeft als intermediair tussen de overheid en de bedrijfswereld een unieke structuur:

- ✿ Het beleid van VCM wordt bepaald door de **Raad van Bestuur**. De Raad van Bestuur wordt minstens viermaal per jaar bijeengeroepen en telt één of meerdere vertegenwoordigers (met een maximum van drie) per A-lid en drie jaarlijks verkozen afgevaardigden namens de B-leden.
- ✿ Maandelijks wordt het beleid verder uitgestippeld door het **Dagelijks Bestuur**, samengesteld uit de voorzitter, de ondervoorzitter, de secretaris en 2 extra vertegenwoordigers namens de A-leden.
- ✿ Eénmaal per jaar komen alle VCM-leden samen voor de **Algemene Vergadering** waarop onder andere de jaarrekening, de begroting en eventuele wijzigingen van de statuten worden goedgekeurd.

Als bijlage wordt de samenstelling van de Algemene Vergadering, de Raad van Bestuur en het Dagelijks Bestuur van het VCM weergegeven.

In 2013 vond de Algemene Vergadering plaats op 30 april in het Baliehof te Jabbeke.

Vergaderingen van de Raad van Bestuur vonden plaats op 22 januari, 26 maart, 30 april, 3 juli, 10 september en 13 november. Het Dagelijks Bestuur kwam samen op 22 januari, 26 februari, 26 maart, 30 april, 28 mei, 3 juli, 10 september, 11 oktober, 13 november en 20 december.

Algemene vergadering van 30 april 2013

1.4 VCM businessplan 2009-2013

Het businessplan dat werd goedgekeurd door de Raad van Bestuur op 8 september 2009 werd in 2013 niet gewijzigd.

2 OVERLEG

Bij het overleg dat VCM organiseert tussen overheid en sector, worden specifieke aspecten van mestverwerking uitgebreid besproken teneinde mogelijke oplossingen voor de heersende knelpunten aan te reiken.

2.1 VCM-werkgroepen

2.1.1 Werkgroep Rundveemest

Het VCM startte in 2013 een nieuwe werkgroep Rundveemest. Deze werkgroep kwam voor het eerst samen op 12 september.

De doelstelling van deze werkgroep is een antwoord te bieden op volgende vragen:

- Hoe kan de rundveehouder inspelen op strenger wordende P-bemestingsnormen?
- Wat zijn de knelpunten voor de implementatie van bestaande technieken?

De werkgroep is dieper ingegaan op de mogelijkheid om een gezamenlijk projectvoorstel te schrijven rond het gebruik van gescheiden dikke fractie rundermest als boxstrooisel (bepaling kiemgetal, koecomfort, etc.), en rond een kostenefficiënte vorm van boerderijcompostering met dikke fractie. Bovendien werd ook geopperd de bemestende waarde van de dunne fractie van rundermest te onderzoeken.

In 2014 wordt dit projectvoorstel en mogelijke financieringskanalen verder uitgewerkt en wordt een composteringsproef met het ILVO opgestart (zie 4.2).

2.1.2 Werkgroep Spuiwater

In 2013 werd door VCM ook een werkgroep 'Spuiwater' opgestart. Deze werkgroep vergaderde op 13 maart en op 30 augustus.

Het doel van de werkgroep is de knelpunten en opportuniteiten voor de valorisatie van spuiwater op te lijsten & daaruit af te leiden welke acties moeten ondernomen worden om meer afzet van spuiwater in Vlaanderen mogelijk te maken. Als resultaat van het overleg van de werkgroep werd in 2013 een eerste demodag (cfr. 'VCM-Studiedagen') georganiseerd en werden meerdere sensibiliserende artikels gepubliceerd (terug te vinden op www.spuiwater.be).

2.2 Afvaardiging in stuurgroepen en platformen

2.2.1 Stuurgroep Biogas-E vzw

Biogas-E vzw is een initiatief van de Hogeschool West-Vlaanderen, departement PIH, dat werd opgestart in september 2004 met financiële steun van de Vlaamse Regering vanuit het 'Fonds voor Hernieuwbare Energie'.

De doelstellingen van Biogas-E vzw zijn enerzijds het biogaspotentieel in Vlaanderen maximaal te benutten en anderzijds de initiatieven met betrekking tot anaerobe vergisting in Vlaanderen maximaal en objectief te begeleiden.

Het VCM nam deel aan de stuurgroep op 17 januari en aan de knelpuntencommissie Biogas-E op dinsdag 2 juli en 19 december 2013.

2.2.2 Consortium VEMIS

VCM heeft het VEMIS-lidmaatschap in 2013 hernieuwd. VEMIS is een consortium dat werkt aan kennisopbouw rond luchtmissies in de veehouderij. Het consortium VEMIS bestaat uit een kerngroep, een dertigtal leden en verscheidene platformen rond beleid, wetenschap en gebruikers. De kennisopbouw binnen VEMIS gebeurt aan de hand van doctoraten en verschillende types projecten.

Op 4 maart en 6 november 2013 was VCM aanwezig op de ledenraad van VEMIS.

Op 1 oktober startte het IWT-LA project 'Staltechnieken en managementtools voor de reductie van geur- en fijn stof emissies in de Vlaamse varkenshouderij – Beheersen Luchtkwaliteit en Emissies bij Stalsystemen (BLES)'. De projectpartners in dit project zijn ILVO, UGent, Inagro en Innovatiesteunpunt. VCM is lid van de gebruikersgroep.

2.2.3 Vlaams Vergisters Platform (VVP)

Het VVP heeft tot doel het ondersteunen van de vergistingssector in de breedste zin van het woord. Er wordt overlegd en afgestemd over relevante thema's die te maken hebben met de vergistingsactiviteit op zich. Partners in het VVP in 2013 waren: Biogas-E – BiogasTec - DLV - FEBEM – FEBIGA – ODE Bio-Energieplatform – VCM – VLACO.

In 2013 vonden VVP-vergaderingen plaats op 1 februari, 24 mei, 5 juli en 27 september.

VCM is in dit overleg het aanspreekpunt over de wettelijke en technische vereisten, kostprijzen, etc. voor de input van mest in de vergistingsinstallatie en voor de verwerking van het digestaat.

VCM informeert de partners van het platform over de contacten met Wallonië i.v.m. mogelijke afzet van digestaat.

2.2.4 Sectoroverleg Mestbank

De Mestbank organiseert op regelmatige tijdstippen overlegmomenten met de vertegenwoordigers uit de landbouwsector.

De bedoeling van deze vergaderingen is het toelichten van wetgevende aspecten betreffende het mestbeleid en het bespreken van knelpunten en vragen vanuit de sector.

Het VCM maakt deel uit van dit sectoroverleg en geeft input waar nodig. Het landbouwoverleg van de Mestbank ging in 2013 door op 28 januari, 22 april, 25 juni, 24 september en 20 november.

2.2.5 Overlegplatform Commissie Dierlijke Bijproducten

De Europese Verordening 'dierlijke bijproducten', Verordening (EC) nr. 1069/2009 (+ uitvoeringsverordening nr. 142/2011) stelt de gezondheidsvoorschriften vast inzake niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten. De Commissie Dierlijke Bijproducten is opgericht in 2007 met als doel een overlegplatform over dierlijke bijproducten te creëren met alle autoriteiten en met de voornaamste betrokken vakverenigingen of organisaties.

Via dit platform kunnen vragen of informatie tussen de autoriteiten en organisaties uitgewisseld worden. Het VCM maakt deel uit van dit overlegplatform; de vergaderingen gingen door op 24 mei en 22 november 2013.

Vanuit Europa werd in 2013 een voorstel gedaan voor de invoering van Traces bij transport (export) van verwerkte mest. VCM verspreidde een nota per mail om tegen dit wetsvoorstel te argumenteren. De discussie rond aanmelding transport van verwerkte mest in Traces loopt nog steeds.

2.2.6 Overlegplatform UPOBA

VCM nam deel aan het overlegplatform "Uitvoeringsplan Organisch-Biologische Afvalstoffen (UPOBA)" op 5 maart 2013. Dit platform wordt voorgezeten door OVAM en beoogt overleg over diverse aspecten met betrekking tot OBA's.

2.2.7 Werkgroep Kwaliteit Vlaco

VCM nam deel aan de werkgroep kwaliteit van Vlaco op 19 februari en 26 november. Op 26 november stelde VCM de resultaten van het ARBOR-project voor op deze werkgroep (cfr. 'Interreg IVB Project ARBOR').

2.2.8 Stuurgroep IWT TETRA project ACTINPULS

VCM is lid van de gebruikerscommissie van het IWT TETRA-project ACTINPULS: “ACTief slib als bron van nutriënten (C, N, P) voor industriële waterzuiveringen: innovatieve toepassing van Ultrasone Slibdesintegratie”. Dit project wordt uitgevoerd door de KU Leuven (vakgroep BioTeC), Lessius Mechelen (vakgroep ProMil) en de KHBO (afdeling Chemie), en liep van december 2012 tot en met december 2013.

In dit project onderzocht men de mogelijkheden om actief slib uit waterzuiveringssystemen te desintegreren via ultrasoonbehandeling, en het daarna te valoriseren als voedingsbron voor actiefslibsystemen (C voor denitrificatie, N&P voor nutriëntenarme influenten) of als bron van grondstoffen (N&P via struvietrecuperatie).

VCM nam deel aan de kick-off meeting op 2 maart en aan de vergadering met de gebruikerscommissie op 26 september 2013.

2.2.9 Stuurgroep MIP project Renuwal

Renuwal staat voor ‘Recycling Nutrients from Wastewater using Algae’. Het is een project waarin onderzocht wordt of het mogelijk is om algen in te zetten voor het terugwinnen van stikstof en fosfor uit afvalwater. De geproduceerde algenbiomassa zou dan in een volgende fase verwerkt kunnen worden in diervoeders of als grondstof kunnen dienen voor de productie van bio-energie.

VCM nam deel aan de stuurgroep op 20 februari.

2.2.10 Stakeholdersoverleg Europees project INEMAD

VCM nam deel aan 2 overlegvergaderingen in het kader van INEMAD (*Improved Nutrient and Energy Management through Anaerobic Digestion*), op 19 april en 20 juni. Dit Europees FP7-project focust zich op het sluiten van de nutriëntencyclus tussen gewas- en dierproductie door middel van innovatieve managementstrategieën.

De eerste stakeholder meeting had tot doel innovatieve managementstrategieën te selecteren met hoogste prioriteit voor verder onderzoek binnen het INEMAD project, zowel managementstrategieën die het verlies van nutriënten beperken bij gewas- en dierlijke productie als managementstrategieën in de schakel ‘processing’.

In de tweede stakeholder meeting werd ingegaan op mogelijke vormen van samenwerking tussen verschillende sectoren (gewas, dierlijk en mestverwerking/bewerking) waarbij een efficiënte uitwisseling van nutriënten tussen sectoren wordt beoogd. Daarnaast werd ingegaan op de redenen voor het accepteren van bedrijfsvreemde mest en afgeleide producten uit mest op het landbouwbedrijf.

2.2.11 Platform kleinschalige vergisting

Op 14 november 2012 organiseerden VCM, Inagro en Biogas-E voor de eerste maal een platform kleinschalige vergisting. Heel wat landbouwbedrijven en KMO's kijken met belangstelling naar de mogelijkheden van kleinschalige vergisting voor hun bedrijf.

De ambities van het platform zijn: informatie uitwisselen, netwerken en prioritaire werkpunten inzake kleinschalige vergisting in Vlaanderen identificeren.

Het platform kwam in 2013 samen op 5 februari.

2.2.12 Stakeholdermeeting European Sustainable Phosphorus Platform (ESPP)

Het Europees fosforplatform werd opgericht in maart 2013 via het ondertekenen van een overeenkomst tijdens het eerste 'European Sustainable Phosphorus Congres' in Brussel op 6 en 7 maart. Het ESPP is een platform voor uitwisseling van kennis en ervaring, en netwerking op het gebied van fosformanagement. Het ESPP bevordert het overleg tussen de markt, stakeholders en beleidsmakers, en kaart de knelpunten op vlak van wetgeving aan.

De leden van het ESPP zijn een brede range van actoren uit de fosforketen: fosforontginning en verwerking, water- en afvalverwerking, voeding, veevoeding en landbouw, fosforrecyclage, innovatie, technologie leveranciers, kenniscentra, ngo's en overheidsinstanties. VCM is, als lid van het Vlaams Nutriëntenplatform, ook lid van het ESPP.

Op 24 september nam het VCM deel aan de stakeholdermeeting 'technical training meeting on regulatory issues relating to the use of recycled phosphates in agriculture' van het Europees fosforplatform.

2.2.13 Actieplan Varkenshouderij West-Vlaanderen

De universiteit van Gent finaliseerde eind 2012 de studie 'Varkenshouderij in West-Vlaanderen'. Dit vormde de basis om na te denken over een actieplan ter ondersteuning van de varkenshouderij in West-Vlaanderen. Belangrijke vragen waren 'Wat bestaat er al aan ondersteuning?' en 'Wie geeft vandaag voorlichting en wie doet onderzoek?'. Het was de bedoeling om met dit actieplan complementair te werken aan het bestaande aanbod. Op basis van de resultaten van de studie en andere input werden 6 sleutelkwesties aangeduid die belangrijk zijn voor de toekomst van de West-Vlaamse varkenshouderij. Inagro, Provincie West-Vlaanderen en VCM kwamen in 2013 samen op 26 april, 4 juli en 19 november om aan dit actieplan te werken.

Voor de sleutelkwestie 'Mestproblematiek oplossen' nam VCM de actiepunten voor haar rekening. Actiepunten rond nutriëntenrecuperatie, mestbe- en verwerking en de export van ruwe varkensmest naar Zeeland, Wallonië en Frankrijk werden beschreven en uitgewerkt. Enkel voorbeelden van actiepunten waaraan werd gewerkt:

- In beeld brengen van de ervaren knelpunten bij Vlaamse en Zeeuwse boeren en/of de Zeeuwse en Vlaamse boeren voldoende op de hoogte zijn van export naar Zeeland
- in beeld brengen van de kosten bij export van ruwe mest en haalbare transportafstanden
- Organiseren en onderhouden van de contacten met Waalse organisaties en landbouwers
- Bekendheid geven aan het gebruik van dunne fractie op het land
- ...

2.3 Strategisch overleg

2.3.1 Overleg Wallonië

Op donderdag 14 februari 2013 organiseerde het VCM een studiedag en een rondleiding voor een Waalse delegatie, bestaande uit vertegenwoordigers van Nitrawal, FWA (Fédération Wallonne de l'Agriculture), DGARNE (Direction Générale Opérationnelle Agriculture, Ressources naturelles et Environnement), OWD (Office Wallon des déchets) en CRA-W (Centre Wallon des Recherches Agronomiques). Dit bezoek werd georganiseerd op vraag van Nitrawal en de FWA, om te zien hoe mestverwerking in Vlaanderen in de praktijk gebeurt en welke eindproducten daarbij gevormd worden.

In de voormiddag gaf VCM een uitgebreide presentatie over het mestoverschot en de mestwetgeving in Vlaanderen, over de bestaande verwerkingstechnieken en over de kwaliteit en samenstelling van de geproduceerde eindproducten. Daarna stond een bezoek aan DANIS op het programma, gevolgd door een bezoek aan de compostering bij Compofert.

Sfeerbeeld van bezoek bij Compofert

2.3.2 Overleg met Biogas-E en Inagro

Zoals afgesproken in 2012, wordt er met Biogas-E en Inagro op 3 punten samengewerkt: een gezamenlijke enquête voor VCM, Vlaco en Biogas-E van de mestverwerkers en vergisters (getrokken door VCM, cfr. 'VCM-enquête'), oprichting van een platform kleinschalige vergisting (getrokken door Inagro, cfr. 'Platform kleinschalige vergisting') en het opstarten van een nieuwe opleidingsreeks rond biogas (getrokken door Biogas-E, cfr. 'Cursus Biogas').

In 2013 kwamen VCM, Biogas-E en Inagro samen op 30 september om de praktische zaken voor 2014 aangaande deze samenwerking te bespreken.

2.3.3 Overleg met Vlaco

Op 23 april vond een overleg met Vlaco plaats om mogelijkheden tot nauwere samenwerking af te toetsen. Raakvlakken en mogelijkheden tot samenwerking bevinden zich vooral op het vlak van de enquête (reeds gerealiseerde samenwerking) en het knelpunt afzet naar Wallonië.

2.3.4 Overleg met ILVO

Op 28 februari vond een overleg met ILVO plaats om mogelijkheden tot nauwere samenwerking af te toetsen. Tijdens dit overleg werden zowel de activiteiten van het VCM als van het ILVO inzake mestverwerking voorgesteld. Het ILVO zet vooral in op compostering van stalmest. Naar aanleiding van dit gesprek besliste ILVO om een B-lidmaatschap van VCM op te nemen.

2.4 Overleg met buitenlandse instellingen

2.4.1 Bezoek Turkse Delegatie

Op 5 juni ontving VCM afgevaardigden van de Turkse Kamer van Koophandel uit de regio Afyon. Zij wensten info over het verwerken van pluimvee- en rundermest. Voka – de Kamer van Koophandel Antwerpen-Waasland, initieerde dit bezoek. De mestverwerkingsinstallatie van Samagro werd bezocht.

2.4.2 Rondleiding Texaanse studenten

Begin augustus kreeg de Vlaamse mestverwerkingssector een groep Texaanse studenten op bezoek. Op 6 augustus voorzag het VCM een presentatie over de mestverwerking in Vlaanderen.

Op 8 augustus werd er een bezoek gebracht aan de biogasinstallatie van Quirijnen in Merksplas en aan een biologie met constructed wetlands (Ivan Tolpe) in Ichtegem.

2.4.3 Overleg SRE Eindhoven

Op 14 augustus had VCM een overleg met SRE Eindhoven. SRE is de intercommunale van 21 gemeenten in de regio Noord-Brabant. SRE wil sterk focussen op de rol van mest in de ontwikkeling van de biogebaseerde economie in Noord-Brabant. Tijdens het gesprek werd de werking van VCM voorgesteld en kreeg het VCM een uiteenzetting over het BioenNW project en het Bio-energy Support Centre in Eindhoven, waar nieuwe mestverwerkingsinitiatieven advies krijgen.

2.4.4 Overleg Agro Business Park

Op 20 augustus kreeg VCM bezoek van Henning Føged van Agro Business Park uit Denemarken. Dhr. Føged maakte in het kader van een onderzoek voor de Deense overheid een inventaris van technieken en wetgevingen, gerelateerd aan emissies uit stallen. Het overleg werd tevens bijgewoond door LNE.

2.5 Overleg met leden

2.5.1 Ledenwerving en ledenevent

Door de organisatie van het Manuresource congres werd er in 2013 geen ledenevent georganiseerd.

3 BELEIDSONDERSTEUNEND WERK

3.1 Overleg Mestbank

Op 9 oktober 2013 werd een bezoek voor de Mestbank georganiseerd bij het bedrijf AMPower (co-vergistingsinstallatie). Naast dit bedrijf zijn er nog enkele Vlaamse bedrijven die geïnvesteerd hebben in innovatieve technieken om nutriënten te recupereren, maar zij kunnen dit product volgens de huidige meststoffenwetgeving niet als kunstmest afzetten. Ondanks het lage OS-gehalte en de hoge werkzaamheid (sterk vergelijkbaar met minerale meststof), moeten de mineralenconcentraten nog steeds afgezet worden onder de noemer dierlijke mest en komen zij dus ook in de concurrentiesfeer van dierlijke mest. Doel van het overleg was om de Mestbank te informeren en hen te duiden op dit probleem. Vanuit de Mestbank werd het verslag van dit overleg doorgestuurd naar het Kabinet. Dit knelpunt wordt ook meegenomen in de onderhandelingen voor MAP V.

3.2 Sensibilisering

In 2013 werd opnieuw een sensibiliseringscampagne opgestart om landbouwers aan te sporen hun aanvoer van mest naar verwerkingsinstallaties voldoende te spreiden.

Deze sensibilisering gebeurde in september via een gezamenlijke VCM/VLM-brief gericht aan de veehouders, en via gezamenlijke communicatiekanalen (nieuwsbrief, website, ...).

3.3 VCM-enquête: Stand van zaken mestverwerking in Vlaanderen in 2012

In 2012 werd er in Vlaanderen 27,9 miljoen kg stikstof uit dierlijke mest verwerkt. Het grootste gedeelte (48%) van de N-verwerkingscapaciteit werd gerealiseerd door de verwerking van pluimveemest (7,8 miljoen kg N) en de export van ruwe pluimveemest (5,5 miljoen kg N). De verwerking van varkensmest leverde een operationele capaciteit van 10,8 miljoen kg N op (39%). In vergelijking met het jaar 2011 is de Vlaamse operationele verwerkingscapaciteit met ongeveer 1,7 miljoen kg stikstof toegenomen (+6,4%) in 2012.

De verwerking van ruwe varkensmest (totale verwerking) is met 8,7% gedaald (-114.798 kg N) t.o.v. 2011 en vertoont een dalende trend sinds 2010. Deze afname kan deels verklaard worden door een sterke toename van de export van ruwe varkensmest naar Nederland (125% t.o.v. 2011). Sinds 2010 is de import van ruwe varkensmest voor spreiding op landbouwgronden in Zeeuws-Vlaanderen toegelaten.

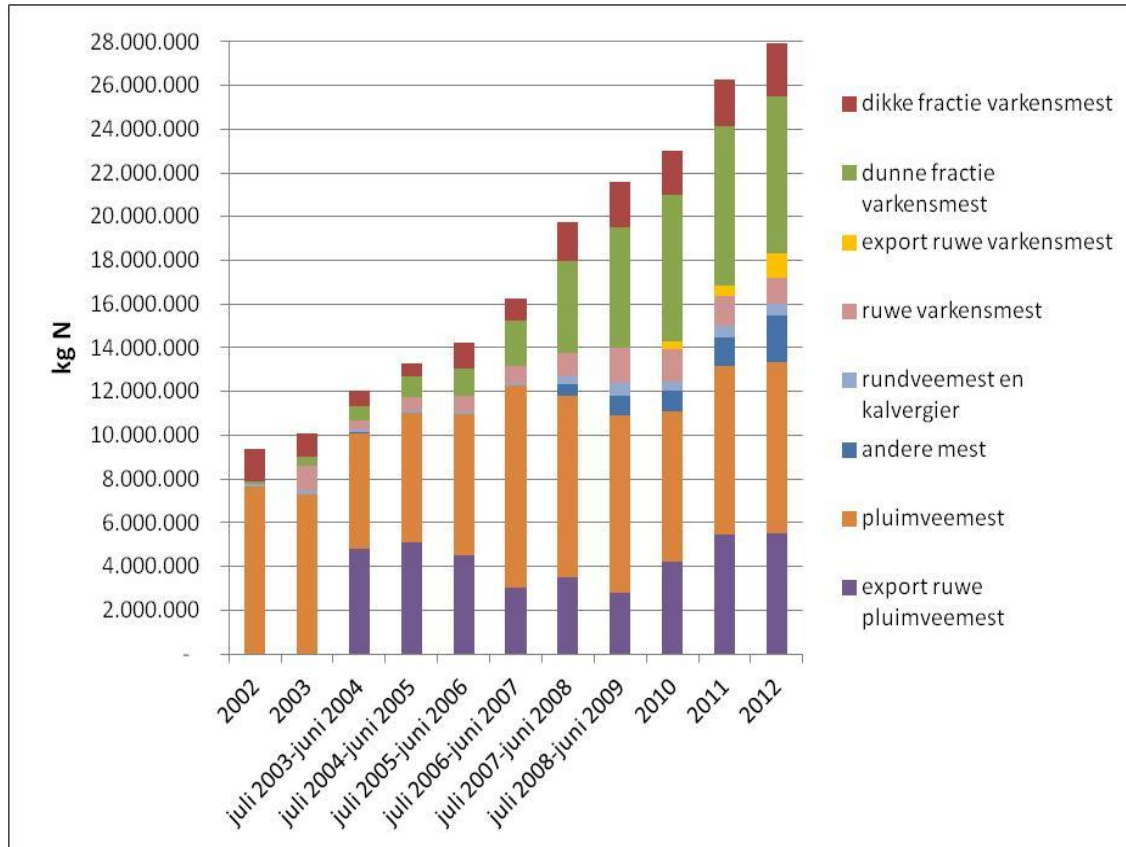
De export van behandelde en ruwe pluimveemest nam in 2012 heel wat minder toe (respectievelijk +1,9% en +0,5%) dan in 2010 (toename respectievelijk 12% en 31%).

Vlaanderen telde in 2012 nog steeds **118 operationele mestverwerkingsinstallaties**. Opmerkelijk is de verdwijning van de mobiele scheider. In 2011 deden nog 2 landbouwbedrijven beroep op de mobiele installatie, maar dat blijkt in 2012 verleden tijd.

De biologie is nog steeds de meest toegepaste techniek (75 installaties), gevolgd door de biothermische droging en droging (beiden 13 installaties). Biogasinstallaties met mestinput zijn eveneens niet meer weg te denken in de wereld van mestverwerking en zorgen steeds vaker voor een totaaloplossing voor de verwerking van digestaat (en dus mest). De verwerking van digestaat is in 2012 toegenomen tot 4,8% van de totale verwerkingscapaciteit.

In 2012 werd een verschil van 23% tussen beschikbare en operationele capaciteit vastgesteld. De voornaamste redenen hiervoor zijn: installaties in opstartfase draaien nog niet op volledige capaciteit, beperking in exportperiode (en dus ook opslagcapaciteit van het eindproduct), verminderde arbeidsinput tijdens de nacht en technische problemen.

De enquête-resultaten werden voorgesteld tijdens een persconferentie op 3 juli 2013 bij De Kinkel te Aartrijke. Tevens was er voor de pers een rondleiding op het bedrijf voorzien met de mogelijkheid om foto's te nemen.

Figuur 1: Evolutie van de operationele mestverwerkingscapaciteit in Vlaanderen van 2002 tot 2012 (in kg N)

3.4 Opvolging herziening EU VO 2003/2003

Op 28 oktober heeft VCM een overleg gehad met de FOD – dienst Pesticiden en Meststoffen. De FOD zetelt in de werkgroepen voor de herziening van de Europese wetgeving 2003/2003 (Europese Meststoffenwetgeving) en brengt het standpunt van België naar voor. Doel van dit overleg was om te informeren naar de vorderingen binnen deze wetgeving en na te gaan welk standpunt de FOD in deze werkgroepen verdedigt. Dit overleg werd tevens bijgewoond door VLM, UGent en Vlaco.

Volgende punten werden besproken:

1. Mineralenconcentraten worden niet erkend als kunstmest: voorbeelden uit Vlaanderen en Nederland werden toegelicht. Naar aanleiding van dit overleg stelde VCM samen met UGent een lijst op met producten die in aanmerking zouden kunnen komen als ‘biogebaseerde minerale meststof’ met beknopte technische informatie en samenstelling. Deze lijst werd aan de FOD bezorgd.
2. Harmonisatie tussen de verschillende wetgevingen
3. Vlottere afhandeling van ontheffingsaanvragen
4. Opname ruwe mest in de gewijzigde EU 2003/2003

4 KENNISCENTRUM

4.1 Nutriëntvalorisatie

4.1.1 Vlaams nutriëntenplatform

VCM heeft in 2013 geparticipeerd in zowel de kerngroep als de stuurgroep van het Vlaams Nutriëntenplatform. Dit platform wordt gecoördineerd door VLAKWA (Vlaams Kenniscentrum Water) en heeft als voornaamste doelstelling te onderzoeken welke acties en initiatieven er nodig zijn om nutriëntenrecuperatie in verschillende sectoren in Vlaanderen (landbouw, voedingsindustrie, waterzuivering, biogassector) te stimuleren. VCM nam deel aan de stuurgroepvergadering op 10 oktober, en aan de kerngroepvergaderingen op 4 juli en 20 september.

4.2 Composteringsproef i.s.m. ILVO

In 2013 gaf VCM de opdracht aan ILVO om in het voorjaar van 2014 een proef op te zetten om na te gaan of hygiënisatie van dikke fractie rundermest op het bedrijf door middel van biothermische droging mogelijk is, en wat de eigenschappen van het eindproduct zijn. In de proef worden verschillende rillen opgezet waarbij onderzocht wordt welke stromen (stalmest, dikke fractie rundermest, stro, houtsnippers, ...), ondergrond (kopakker, beton) en combinaties de beste

composteerresultaten geven en hoe de bedrijfseigen stromen het best gevaloriseerd kunnen worden. VCM brengt de regelgeving in kaart en maakt een economische analyse van centraal composteren versus decentraal.

4.3 Eindconferentie Baltic Manure

Op 27-28 augustus nam VCM deel aan de eindconferentie in Helsinki van het Baltic Manure project. Dit project klaagt de urgentie van de vervuiling van de Baltische Zee aan en zoekt mestbewerkings- en verwerkingstechnieken die deze vervuiling kunnen tegengaan. De conferentie gaf een overzicht van de geëvalueerde technieken. In Helsinki promootte VCM het ManuREsource congres en werden contacten gelegd voor projectwerking binnen het nieuwe Interreg-programma 2014-2019.

4.4 Projectwerking

4.4.1 INTERREG IV-B project ARBOR

In april 2011 ging het Interreg IV-B project ARBOR van start. Het project loopt tot maart 2015 en heeft 13 verschillende partners binnen Noord-West Europa: Staffordshire University (UK), Stoke-on-Trent City Council (UK), University College of Dublin (IR), Wageningen Universiteit (NL), DLV Plant (NL), Izes (DE), CRP Henri Tudor (LU) en binnen Vlaanderen VCM, Inagro, UGent, FlandersBio en POM West-Vlaanderen.

ARBOR ondersteunt de ontwikkeling en het gebruik van biomassa voor de productie van hernieuwbare energie. Het project is opgedeeld in 3 werkpakketten met elk een verschillende doelstelling. Het eerste werkpakket legt de focus op de 'sourcing' van biomassa voor de productie van bio-energie. Het tweede werkpakket gaat dieper in op het verhogen van de efficiëntie van conversietechnieken en in het derde werkpakket is het de bedoeling om strategieën op regionaal niveau te ontwikkelen die de productie van bio-energie stimuleren op een duurzame manier. Elk werkpakket is samengesteld uit verschillende acties. Het VCM engageerde zich als trekker van actie 9 binnen werkpakket 2: nutriëntrecuperatie uit digestaat. Actie 9 werd opgesplitst in verschillende subtaken die één gemeenschappelijke doelstelling hebben: de intrinsieke waarde van het digestaat beter in beeld brengen om het financiële knelpunt dat digestaat momenteel betekent voor de vergistingssector om te vormen tot een opportuniteit. Ook Inagro en UGent zijn betrokken binnen deze actie.

Op 18 maart werden de tussentijdse resultaten van het project voorgesteld aan alle geïnteresseerde stakeholders tijdens de ARBOR-klankbordgroep en op 10 december aan de Vlaamse ARBOR co-financierders.

Op 24-25-26 april vergaderden alle ARBOR partners in Gent. Deze vergadering, gekoppeld aan een bezoek aan een pocketvergisting en KOH-aanplant, werd georganiseerd door alle Vlaamse partners, incl. VCM. Op 12-13 november nam VCM deel aan de ARBOR-meeting in Stoke-on-Trent, bij lead partner Staffordshire University. Voor meer info over het ARBOR-project, kan u de website raadplegen: www.arbornwe.eu.

4.4.1.1 Inventarisatie van technieken voor nutriëntrecuperatie uit digestaat

Het VCM maakte een uitgebreide inventarisatie van bestaande en in ontwikkeling zijnde technieken voor de recuperatie van nutriënten uit digestaat. Deze inventarisatie werd met behulp van een poster voorgesteld op het eerste European Sustainable Phosphorus Congres op 6 maart in Brussel, alsook op het negende RRB congres op 6 juni in Antwerpen.

VCM bezocht op 24 oktober in het kader van de ARBOR-inventarisatie het bedrijf AquaPurga uit Nederland, dat een innovatieve membraanfiltratietechniek in de markt probeert te introduceren.

4.4.1.2 Veldproeven

In 2013 werden veldproeven uitgevoerd met digestaat en afgeleiden van digestaat door UGent, Inagro, PCG en PCFruit. Deze veldproeven werden mee uitgedacht en opgevolgd door VCM. Tevens werd op 8 november door VCM een vergadering met Vlaco overlegd om de veldproefwerking beter af te stemmen.

Op 26 november werd de ARBOR-veldproefwerking voorgesteld op de werkgroep 'Kwaliteit' van Vlaco, gericht op de Vlaamse vergisters.

4.4.1.3 Marktanalyse

Het VCM startte een marktstudie op om de afzetmogelijkheden van gerecupereerde nutriënten uit digestaat naar landbouw te evalueren. Op 30 mei vond een overleg plaats met de Mestbank waar de opzet van het ARBOR-project en de resultaten van de veldproeven werden besproken, alsook de opportuniteiten voor 'kunstmestvervangers' in MAP V.

4.4.1.4 Milieu-impact

In 2013 werkte VCM opnieuw intens samen met de Luxemburgse partner CRP Henri Tudor voor de levenscyclusanalyses die zij maken rond digestaatverwerkingstechnieken. Deze LCA's hebben als doel de milieu-impact van verschillende digestaatverwerkingstechnieken te vergelijken.

De resultaten van de LCA's werden voorgesteld op de werkgroep Kwaliteit van Vlaco, gericht naar de Vlaamse vergisters.

4.4.2 MIP-project Nutricycle

Het MIP-project Nutricycle “Groene kunstmest uit mest en digestaat” ging van start in december 2011. De doelstellingen van het project zijn innovatieve technieken (ammoniakstripping, struvietprecipitatie, doorgedreven scheiding) voor nutriëntenrecuperatie uit digestaat en mest via piloottesten te onderzoeken, de eindproducten te testen via veldproeven, en de vermarktingsmogelijkheden van deze producten te onderzoeken. Industriële partners in dit project zijn Waterleau, Innova Energy, Kemira en DLV Innovision. Onderzoekspartner in dit project is Ugent en onderaannemers zijn VCM, Inagro en VITO.

VCM heeft verschillende (deel)taken en worden als volgt beschreven in de projectaanvraag:

WP 7: Wettelijk kader rond (groene) kunstmeststoffen:

- Toetsing producten aan Belgische en Vlaamse regelgeving voor afzet in Vlaanderen
- Toetsing producten aan REACH-verordening
- Toetsing aan EU-regelgeving voor vermarkting als EU-meststof

WP 8: Vermarkting van kunstmestvervanger uit mest/digestaat:

- Evaluatie vermarkting als kunstmestvervanger in de landbouw
- Evaluatie vermarkting als grondstof in de industrie

Op 1 februari nam VCM deel aan de stuurgroepvergadering met de partners en onderaannemers van het project. Tussen de partners van de werkpakketten, waarbinnen VCM taken heeft, was er een overleg op 14 augustus. Op 13 september was het VCM aanwezig op de voortgangsvergadering.

Binnen WP7 werd in 2013 de brochure ‘Franse afzetmarkt’ opgesteld. Deze brochure bevat informatie over de regelgevende aspecten die in acht moeten worden genomen bij export van onverwerkte mest en gehygiëniseerde mestproducten naar Frankrijk.

In het kader van WP8 woonde VCM op 12 maart de RVB van Belfertil bij, waar Yara, Eurochem, Rosier aanwezig waren, om te bekijken wat de beperkingen en mogelijkheden zijn om gerecupereerde nutriënten te gebruiken in de industrie. Meer informatie omtrent het Nutricycle-project is te vinden op de website: <http://www.mipvlaanderen.be/nl-be/webpage/155/nutricycle.aspx>.

4.4.2.1 WG spuiwater in kader van Nutricycle

De twee werkgroepen spuiwater (zie hierboven) die georganiseerd werden in 2013 kaderden binnen dit Nutricycle project. Eén van de initiatieven die voortvloeide uit de eerste werkgroep

was de organisatie van een demodag. VCM organiseerde op 29 mei in samenwerking met het Innovatiesteunpunt en Inagro een eerste demonamiddag rond het gebruik van spuiwater als kunstmestvervangers, met een toelichting rond het product, de veldproeven en een demonstratie van de machines, bij akkerbouwer Guido Lammerant in Koksijde.

Het resultaat van de tweede werkgroep spuiwater was de ontwikkeling van een rekentool voor spuiwater, waarmee de marge berekend kan worden bij het gedeeltelijk vervangen van minerale meststoffen met spuiwater uit een chemische luchtwasser (zie www.spuiwater.be).

Heel wat aanwezigen op de studiedag te Koksijde

Het project werd verlengd tot juni 2014.

4.4.3 INTERREG IV-B project Biorefine

De activiteiten binnen dit project werden gestart in 2013; het project loopt nog tot 31 december 2015. Partners in dit project zijn UGent, Gembloux Agro-Bio Tech – Université de Liège, Alterra (NL), Bauhaus-Universität Weimar (DE), University of Leeds (UK), LDAR, Enerbiom (Fr).

VCM is subpartner van Universiteit Gent, naast Vlakwa vzw, Vlaco vzw, DLV Innovision en Biogas-E.

Dit project zet in op :

- (i) uitwisseling van technologie en strategieën tussen de lidstaten,

- (ii) bijsturing van de relevante wetgeving op zowel nationaal, regionaal als Europees niveau om de toepassing van innovatieve duurzame technologie en de nieuwe producten die eruit voortvloeien te stimuleren
- (iii) verkeer en handel tussen nutriëntrijke en nutriëntdeficiënte regio's te faciliteren,
- (iv) interactie tussen sectoren (chemie, afval/afvalwater, agro- en bio-) te stimuleren,
- (v) milieu-druk door ongewenste emissie van nutriënten in bodem en water te reduceren.

Doel van het project is de ontwikkeling van innovatieve strategieën voor de recuperatie van anorganische chemicaliën van afvalstromen uit de agro- en bio-industrie.

De taken van het VCM binnen dit project zijn de volgende:

- VCM treedt toe en ondersteunt de kern- en stuurgroep van het Vlaams Nutriënten Platform door deelname aan de vergaderingen (zie 4.1.1)
- Dialoog tussen netwerken – VCM ondersteunt de activiteiten binnen de Biorefine Cluster Europe
- Het VCM trekt de coördinatie van de Werkgroep Vlaanderen-Wallonië en Vlaanderen-Duitsland gericht op het faciliteren van nutriënt trafiek en handel (focus op mestproducten).
- Het VCM participeert in de Werkgroep Vlaanderen-Frankrijk, gecoördineerd door DLV.
- VCM ondersteunt data-inzameling omtrent nutriënt verwerking
- VCM ondersteunt UGent in de beschrijving van effectieve business cases die in mestbe- & verwerking nutriëntrecuperatie verrichten.
- Identificatie & aanpak van juridische knelpunten op Europees, nationaal en regionaal vlak (organisatie werkgroep, workshop, veldproefwerking)
- Communicatie: brochures afzet van nutriënten naar Frankrijk en Duitsland; organisatie technische workshop met excursie

Op 4 en 5 maart 2013 ging de kick-off meeting van het project door in Gent. Op 20 december 2013 ging een overleg met de subpartners door. De taken van de subpartners worden pas in 2014 gestart. Voor meer info omtrent het Biorefine-project kan u de website raadplegen: <http://www.biorefine.eu/biorefine>.

4.4.4 Ingediende projecten met VCM als partner

VCM heeft een bijdrage geleverd bij het opstellen van twee projectvoorstellen die in 2013 werden ingediend, waarin VCM werd opgenomen als (sub)partner. Er werd intussen bekendgemaakt dat geen van deze projectvoorstellen is goedgekeurd.

4.4.4.1 Tender DG Environment ‘Resource efficiency in practice’

VCM heeft de vraag gekregen van Agro Business Park (Denemarken) om gezamenlijk een tender in te dienen binnen een oproep van DG Environment. Andere partners zijn o.a. Agrifood (Fr) en Conterra (DK). In juli 2013 werd deze tender ingediend. Dit projectvoorstel werd door DG Environment echter niet geselecteerd.

4.4.4.2 IWT LA-projectvoorstel: Pocket Power!

Het projectvoorstel Pocket Power! werd op 29 november ingediend door Inagro, met UGent, Innovatiesteunpunt en Hooibeekhoeve als mede-aanvragers en met Biogas-E, Innolab en VCM als onderaannemers. Dit project was gefocust op onderzoek rond pocketvergisting. Er zou o.a. onderzocht worden hoe de rendabiliteit kan verhoogd worden (alternatieve biomassastromen, voorbehandeling inputstromen), hoe het digestaat kan nabehandeld worden om de afzet te optimaliseren en er zou een code van goede praktijk opgemaakt worden voor het beheer van deze installaties. VCM zou enkele taken op zich nemen binnen het werkpakket ‘Evaluatie’. De eerste subtaak van het VCM was een overzicht van het huidige beleid te maken en in een tweede subtaak zou een kader gecreëerd worden voor kleinschalige vergisting als leidraad voor wetgevende instanties.

Dit projectvoorstel werd door IWT niet weerhouden.

5 KENNISOVERDRACHT

5.1 Eerstelijnsadvies

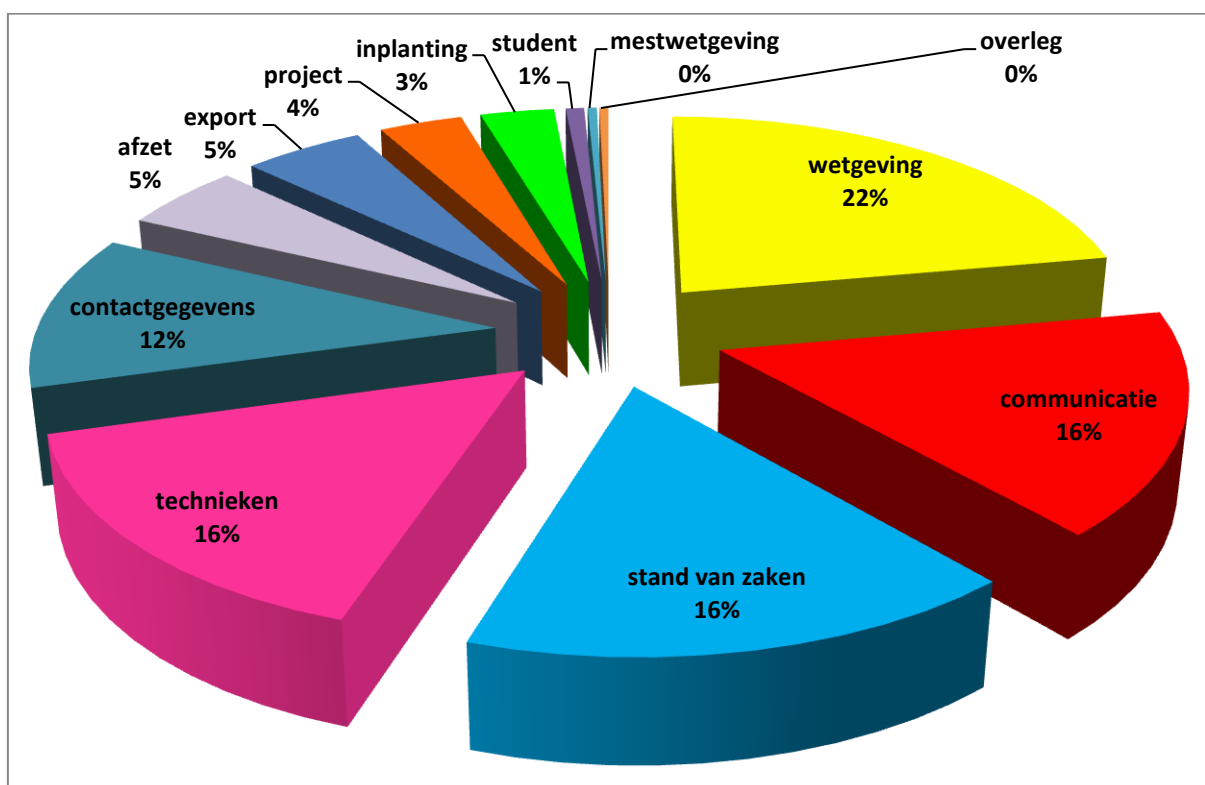
Het verlenen van onafhankelijk eerstelijnsadvies blijft een prioritaire taak van het VCM.

Iedereen kan terecht bij het VCM voor informatie, advies en/of begeleiding inzake mestverwerking: mestverwerkers, beleidsmakers, burgers, landbouwers, administraties, studenten, constructeurs, consultants, mengvoederfabrikanten, lokale, provinciale en Vlaamse bestuurders, onderzoekers, enzovoort.

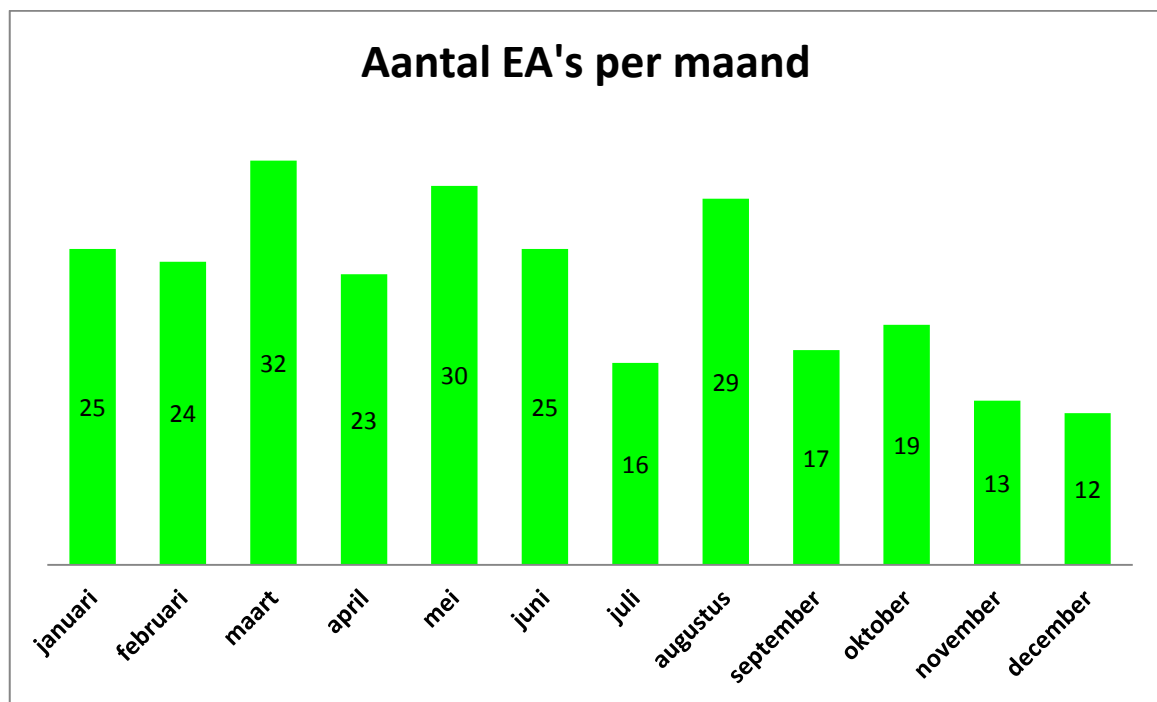
- In 2013 werden er 265 eerstelijnsadviezen per mail en per telefoon behandeld, met een gemiddelde van 22 adviezen per maand.
- Naast het behandelen van eerstelijnsadviezen per telefoon of per mail, had het VCM dit jaar een aantal besprekingen met betrokkenen op zoek naar informatie over mestverwerking. Dit betrof voornamelijk potentiële initiatiefnemers van mestverwerking, studenten of constructeurs die de haalbaarheid van een nieuwe mestverwerkingstechniek wilden aftoetsen, maar ook overheden en andere betrokkenen met specifieke vragen rond mestverwerking.

Het aantal behandelde eerstelijnsadviezen is in 2013 lichtjes afgenomen ten opzichte van 2012. In 2011 waren er dat 319, in 2012 waren er dat 291.

In 2013 was er vooral vraag naar informatie met betrekking tot wetgeving (22%), communicatie (16%), stand van zaken (16%), technieken (16%) en contactgegevens (12%)

Procentuele indeling van het aantal eerstelijnsadviezen (EA) per thema in 2013

Het aantal eerstelijnsadviezen per maand in 2013

5.2 Toelichtingen

Voor diverse onderwijs- en onderzoeksinstituten en bedrijven werden toelichtingen verzorgd, dit soms gekoppeld aan een bedrijfsbezoek.

- Voorstelling VCM op RVB Belfertil te Brussel (12 maart)
- Toelichting mestverwerking aan Franse delegatie bij mestbank Brussel (11 april)
- Presentatie Abstract "Digestate management in Flanders" op Biogas World te Berlijn (25 april)
- Toelichting op FIT Antwerpen (3 mei)
- Toelichting projectdagen Landbouwschool te Geel (6 mei)
- Toelichting mestverwerking aan bezoek van Turkse Delegatie te Brugge (5 juni)
- Seminarie Manure processing in Flanders, zomercursus Texas A&M University op de Katholieke Universiteit van Leuven (6 augustus)

5.3 VCM-website

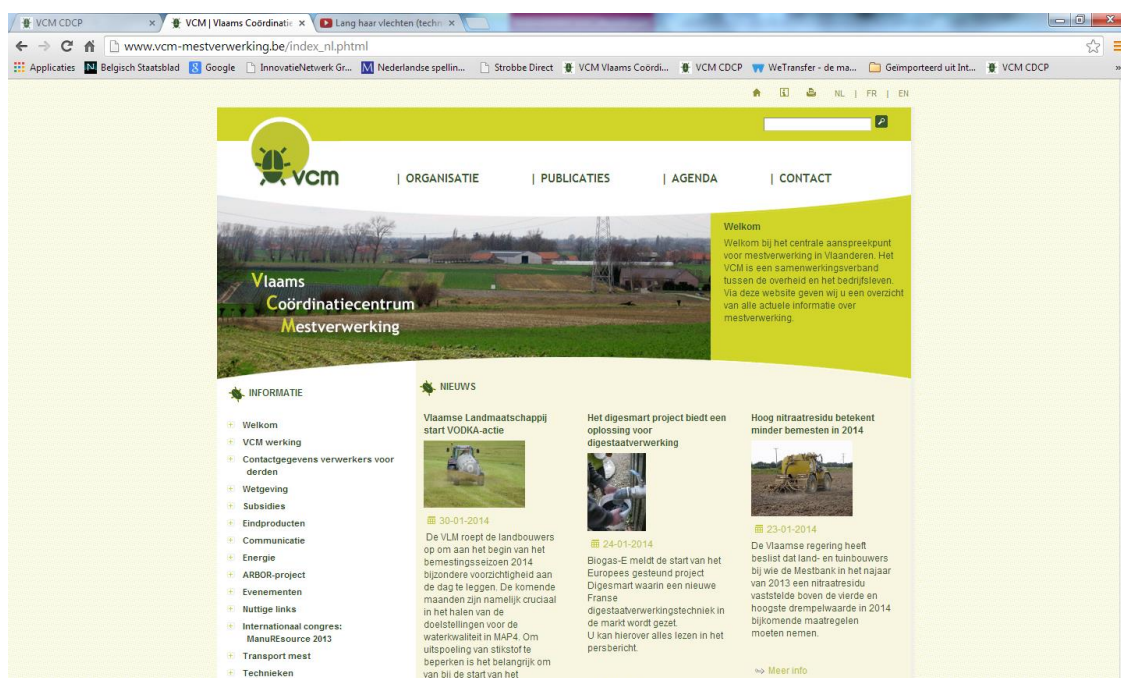
Overzicht van de website in 2013

- 23.107 unieke bezoekers
- 39.477 bezoeken

- 140.844 bezochte pagina's
- Top-10 van de bezochte pagina's:
  - 1. Home pagina
  - 2. Lijst verwerkers voor derden
  - 3. Publicaties
  - 4. Contact
  - 5. Organisatie
  - 6. Wetgeving
  - 7. Technieken
  - 8. Eindproducten
  - 9. Mestdecreet
  - 10. Overige
- Verbinding naar site vanaf
  - 1. direct adres / bookmarks: 66,6%
  - 2. links vanuit internet zoekmachines: 24,9 % (zoekwoorden vooral VCM, mestverwerking, Vlarema, mestdecreet, effluent, spuiwater, luchtwasser, digestaat)
  - 3. vanuit externe pagina's: 8,3 % (vooral via VLM, Biogas-E, VILT, en www.luchtwassers.com)

De VCM-website lokt vele bezoekers!

5.4 VCM-elektronische nieuwsbrieven

De elektronische nieuwsbrieven van het VCM kennen een groot succes. Op dit ogenblik zijn 1.201 personen aangemeld om de elektronische nieuwsbrief te ontvangen. Via deze elektronische weg verspreidt het VCM de nieuwste informatie over wijzigingen van wetgeving, stand van zaken van mestverwerking, studiedagen, ...

In 2013 heeft het VCM 12 elektronische nieuwsbrieven verstuurd (Tabel 1).

Tabel 1: De door het VCM verstuurde elektronische nieuwsbrieven (januari - december 2013)

Nummer elektronische nieuwsbrief	Maand / Jaar	Onderwerp
143	Januari 2013	Wijzigingsbesluit mestverwerking en vervangingsbesluit vervoer Infosessies wijzigingen uitvoeringsbesluiten vervoer, mestverwerking en massaprotocols

		✿ Opleidingsreeks Biogas 2013 ✿ Perspectieven mestscheiding melkveebedrijven ✿ Infosessie: Vervoer van mest en actualia in het landbouwverkeer.
144	Februari 2013	✿ Definitieve besluiten Massaprotocol ✿ Uitvoeringsbesluit Vervoer: Burenregeling ✿ Wenst u deel te nemen aan de Dag van de Landbouw? ✿ VCM organiseert een internationaal congres ✿ Infosessie: Vervoer van mest en actualia in het landbouwverkeer ✿ Matchmaking Forum tijdens Biogaz Europe en Bois Energie – Nantes (21 & 23 maart)
145	Maart 2013	✿ Interesse in een algenpilot op uw bedrijf? ✿ Opleidingsreeks Biogas 2013 ✿ Aanwerving VCM-adviseur ✿ Aangifte uitbaters en regelgeving vervoer ✿ Onderzoek afgerond over optimale aanwending van biologische mest ✿ VCM organiseert een internationaal congres ManuREsource 2013 ✿ Call for abstracts Nutrient & Energy Cycling sessie op RRB-9
146	Mei 2013	✿ Demodag: Bemesting met spuiwater uit chemische luchtwassers ✿ Inventaris technieken nutriëntrecuperatie uit digestaat. ✿ Inventaris Biomassa 2011-2012 ✿ Ecoferm boerderij
147	Juni 2013	✿ Geen ontheffing meer nodig voor spuiwater zure wasser ✿ Conclusie administratieve controleactie AGR-GPS ✿ Opleidingsreeks Biogas 2013

		- Aanwerving adviseur - Studie "Vraag naar mestverwerking onder MAP IV"
148	Juni 2013	Persuitednodiging
149	Juli 2013	- Resultaten VCM-enquête 2012: Export ruwe varkensmest draagt bij tot stijging Vlaamse Mestverwerking - Nieuwe VCM adviseur - Veel interesse op studieavond 'Op zoek naar alternatieve biomassa voor vergisting' - Nieuw VCM-lid: ILVO Vlaanderen - Congres: ManuREsource 2013: deadline verlengd
150	Augustus 2013	- Denk op tijd aan de verwerking van je mestoverschot! - Nieuwe regels voor de opslag van vaste dierlijke mest op landbouwgrond vanaf 15 november 2013 - Early Bird korting bij inschrijving congres Manuresource vóór 1 september!
151	Oktober 2013	- Nieuwe opleidingscyclus biogas 2013-2014 - Internationale belangstelling voor het ManuResource congres - Terugblik studiedag Agreon - Terugblik Dag van de Landbouw - Stakeholderoverleg brengt debat rond duurzaam fosforgebruik in de landbouw nogmaals op gang - Themadag Euregio Scheldemond: Van stal tot akker - de link tussen intensieve veehouderij en akkerbouw - Heeft u een kansrijk idee voor nieuwe bedrijvigheid in de Biobased economy van Oost-Brabant?
152	December 2013	- Terugblik ManuResource Congres - Oordeelkundig gebruik effluent - Interview Gevilt: Mest is geen afval maar een grondstof rijk aan Nutriënten - Composteringsproef i.s.m. ILVO

		Verklaring nutriëntenrecuperatie uit mest Prettige feestdagen

5.5 VCM-studiedagen

5.5.1 Infosessie wijzigingen uitvoeringsbesluiten, mestverwerking en massaprotocols

In januari organiseerde het VCM samen met de Mestbank twee infosessies voor de sector over de wijzigingen rond uitvoeringsbesluiten, mestverwerking en massaprotocols. Die toelichtingen gingen door in de vestigingen van de VLM te Brugge en te Herentals.

Bert Bohnen aan het woord tijdens de infosessie te Herentals

5.5.2 Cursus Biogas-E

Biogas-E, Inagro en VCM sloegen terug de handen in elkaar om een gevarieerd lespakket aan te bieden aan geïnteresseerden uit de biogassector en aanverwanten. Dit waren de onderwerpen:

- Processturing en repowering van biogasinstallaties (21 februari, Syntra St-Niklaas)
- Op zoek naar alternatieve biomassa (21 juni, Syntra St-Niklaas)
- 3de Vlaams Vergistersforum (18 september, Greenbridge Oostende)

Op 5 november ging het VCM op bezoek bij het bedrijf Geo-Engineering in Geel met expertise in plaatmembraanfiltratie en het mestverwerkingsbedrijf Van Gennip in Vredepeel (NL) die werken

met een biologie in combinatie met membraanfiltratie. Dit was een prospectiebezoek voor de excursie, die binnen deze cursus wordt georganiseerd. Wegens tijdsgebrek kon de excursie niet doorgaan.

5.5.3 Internationaal congres ‘ManuREsource 2013’

Het VCM heeft op 5 en 6 december 2013 ongetwijfeld een nieuwe mijlpaal in zijn geschiedenis gezet met de organisatie van het eerste ManuREsource congres. Met meer dan 210 effectieve deelnemers, meer dan 50 lezingen, 37 posters, een geanimeerd paneldebat, ... kijken de organiserende partners VCM, UGent, Inagro en POM West-Vlaanderen terug op een geslaagd congres. Het congres vond plaats op 5 en 6 december in het unieke kader van het Provinciaal Hof te Brugge. Maar liefst 25 verschillende nationaliteiten werden er verwelkomd. Het werd meteen duidelijk dat niet enkel in Vlaanderen, maar ook in de andere regio's en lidstaten van Europa én daarbuiten er meer en meer aandacht gaat naar de mestproblematiek waarbij de vraag naar mestverwerking groeit.

Het ManuREsource congres was de eerste stap in de uitwisseling van expertise rond de problematiek van mestoverschot, mestverwerking en nutriëntenvvalorisatie tussen de verschillende Europese lidstaten. ManuREsource bracht zowel onderzoek, industrie, beleid als intermediären samen om kennis en ervaringen uit te wisselen. “Het was een heel goede gelegenheid om te netwerken met vertegenwoordigers uit de sector” was één van de vele positieve reacties van de deelnemers.

Voorafgaand aan het congres werd voor alle geïnteresseerden een bedrijfsbezoek georganiseerd aan een composteringsbedrijf (Samagro nv) en een biologische mestverwerking (bedrijf Hof ter Bussche) in West-Vlaanderen met het oog op het informeren van de internationale gasten over mestverwerking in Vlaanderen.

Bart Naeyaert, West-Vlaams gedeputeerde voor landbouw, opende het congres met de uitspraak “We are sorcerors, ManuREsourcers!”. En daarmee werd de toon gezet voor de komende twee dagen.

Mevr. Claudia Olazábal, hoofd van de eenheid Landbouw binnen DG Environment van de Europese Commissie, bracht een verhelderende presentatie over het mestbeleid in Europa dat een win-win situatie voor landbouwers én de omgeving kan zijn. Vanuit Europa worden de uitdagingen van mestverwerking (wetgevend kader, behalen van de milieu-eisen, ...) geval per geval aangepakt. Een aandachtspunt is dat mestverwerking niet mag resulteren in een lagere ambitie naar andere maatregelen toe, zoals bemesting op maat, bodembeheer, enz.

Daaropvolgend vond een panelgesprek plaats met vertegenwoordigers van verschillende EU lidstaten en regio's. Deze kregen de gelegenheid om hun nationale/regionale situatie rond mestoverschot voor te stellen. Dit was de aanzet voor een geanimeerde discussie tussen de

panelleden en het publiek met bijkomende reacties van de aanwezige leden van de Europese Commissie, Claudia Olazábal en Eric Liègeois.

Het namiddagprogramma bood verschillende parallelle sessies aan waar internationale sprekers hun onderzoek voorstelden rond thema's zoals de bemestende waarde van mest- en digestaatproducten alsook rond het economisch aspect, de vermarkting en de kwaliteit van mestproducten.

De tweede dag werd geopend door professor Willy Verstraete die een overzicht gaf van de transitie binnen de mestverwerking. Hij concludeerde dat er meer aandacht moet gaan naar het behoud van organische stof in de bodems? Hij benadrukte dat naast het aanbod vooral de vraagzijde moet domineren bij het creëren van nieuwe afzetmarkten voor mestproducten. Hij ziet ook toekomst van nutriëntenrecuperatie in voldoende schaalgrootte, zodat kwaliteit én kwantiteit aan de klant kan worden gegarandeerd.

Verder werd de dag uitgebreid met parallelle sessies rond de thema's energieproductie uit mest, nutriëntenrecuperatie uit mest en digestaat, innovaties in mestbewerking en – verwerkingstechnieken en omgevingsaspecten van mest- en digestaatverwerking.

Professor Michael Hamell sloot het 2-daagse congres af met een speech over de evolutie inzake mestproblematiek, en het potentieel van groene meststoffen. Als voormalig hoofd van de eenheid Landbouw binnen DG Environment van de Europese Commissie, refereerde hij regelmatig naar de Europese Nitraatrichtlijn, die hij destijds mee vorm gaf. Mest is een bron van energie en kan mits de juiste technologie een zuivere, stabiele samenstelling verkrijgen die mogelijks als alternatief voor minerale meststof gebruikt kan worden. Kwaliteitswaarborging van deze producten is daarbij essentieel. Tijdens zijn speech drukt dhr. Hamell op het feit dat groene meststoffen pas van het statuut dierlijke mest af kunnen raken, als er sterke wetenschappelijke resultaten aan de Europese Commissie kunnen worden voorgelegd. Verder wetenschappelijk onderzoek is daarom uitermate van belang.

Het werd opnieuw duidelijk dat de mestproblematiek raakvlakken heeft met heel wat verschillende wetgeving (waterrichtlijn, nitraatrichtlijn, meststoffenwetgeving, End of Waste, REACH, enz.). Een betere samenhang tussen deze verschillende regels en wetten is nodig, om de 'groene economie' of het gebruik van 'groene minerale meststoffen' mogelijk te maken. Deze noodzaak werd kracht bijgezet door het onderschrijven door vertegenwoordigers uit meerdere Europese regio's van een verklaring 'Europese wetgevende knelpunten inzake de ambitie tot het sluiten van nutriëntenkringlopen'. Dit kan een sterk signaal geven richting het Europese beleid.

Naast dit initiatief werden op de conferentie zelf nog enkele veelbelovende perspectieven geopend:

- de aanzet tot de oprichting van een 'Biorefine Cluster Europe'
- de lancering van het concept van het samenwerkingsplatform 'North Sea Manure Initiative'

Met de eerste editie van ManuREsource, hét congres rond mestverwerking, is de basis gelegd; de deelnemers gaven alvast aan uit te kijken naar een tweede editie! Voor meer informatie: <http://www.manuresource2013.org>.

Enkele sfeerbeelden van op het congres

5.6 Perscontacten

Meermaals per jaar wordt over mestverwerking en het VCM geschreven in de pers. Deze artikels en interviews voor TV en/of radio handelen over het VCM zelf of over bepaalde specifieke aspecten van mestverwerking waar het VCM haar activiteiten rond concentreert. In bijlage 4 wordt hier een overzicht van gegeven.

De resultaten van de VCM-enquête 2012 werden onder geruime persbelangstelling op 3 juli 2013 voorgesteld.

Meer over deze resultaten vindt u terug in het onderdeel enquête (3.3).

5.7 Dag van de landbouw

De Dag van de Landbouw op zondag 15 september was weerom een groot succes. Deze opendeurdag op talrijke land- en tuinbouwbedrijven wordt jaarlijks door de Landelijke Gilden en de Boerenbond georganiseerd en mee ondersteund door VCM.

Dit jaar kon je een kijkje gaan nemen op het gesloten varkensbedrijf, met de recent gebouwde biologische mestverwerkingsinstallatie, van Dirk en Sabine Vandenbussche-Rouseré uit Roesbrugge.

De interesse in mestverwerking was groot en we mochten heel veel bezoekers verwelkomen. Er werden door VCM-adviseurs doorlopend rondleidingen georganiseerd.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Samenstelling algemene vergadering

De Algemene Vergadering bestaat uit de afgevaardigden van alle leden van het VCM en was als volgt samengesteld:

Voorzitter	Bert Bohnen (tot april 2013)	Boerenbond
	Bart Naeyaert (vanaf april 2013)	Provincie West-Vlaanderen
Ondervoorzitter	Dirk Denorme (tot april 2013)	Vlaamse Landmaatschappij – afdeling Mestbank
	Yvan Dejaegher (vanaf april 2013)	Bemefa
Secretaris	Philippe Tavernier	POM – West-Vlaanderen
	Liesbeth Verheyen	BEMEFA vzw
	Frank Decadt	BEMEFA vzw
	Bert Bohnen (vanaf april 2013)	Boerenbond
	Elke Nevelsteen	Vlaamse Landmaatschappij- afdeling Mestbank
	Dirk Denorme (vanaf april 2013)	Vlaamse Landmaatschappij- afdeling Mestbank
	Piet Vandermersch	Provincie West-Vlaanderen
	Gunter Pertry	Provincie West-Vlaanderen
	Annie Cool	Provincie West-Vlaanderen
	Danny Persyn	ALV
	Lies Clarysse	Vlaamse Landmaatschappij- afdeling Mestbank
	Alexander Vercamer	Provincie Oost-Vlaanderen
	Oscar Wullepit	POM – West-Vlaanderen
B-leden	Monique Swinnen	Provincie Vlaams-Brabant
	Bart Verstrynge	KBC Bank en Verzekeringen nv

	Dieter Vanparys	Bio Armor
	Geert Schoutteten	Shanks Vlaanderen
	Luc Vansteelant	De Mestverwerkers
	Jan Meykens	SBB Accountants en Adviseurs
	Jeroen Debruyne	Trevi
	Johan Van Bosch	Nationale Centrale Landbouwservice
	Daan Curvers	COGEN Vlaanderen
	Vincent Van Zande	Crelan
	Kristof Bol	DLV België
	Kurt Hoorne	Creafarm
	Peter Bellens	Provincie Antwerpen
	Inge Moors	Provincie Limburg
	Marnick Devrome	ABS - Algemeen Boerensyndicaat
	Stefaan Lemiegre	BNP Parisbas Fortis
	Karel Sterckx	nv Karel Sterckx
	Bert Lemmens	VITO
	Tom Bressinck	GEA Westfalia
	Bart Vandecasteele	ILVO

Bijlage 2: Samenstelling raad van bestuur

De Raad van Bestuur bestond tijdens het achtste boekjaar als vzw uit 16 leden en werd als volgt samengesteld:

Voorzitter	Bert Bohnen (tot april 2013)	Boerenbond
	Bart Naeyaert (vanaf april 2013)	Provincie West-Vlaanderen
Ondervoorzitter	Dirk Denorme (tot april 2013)	Vlaamse Landmaatschappij – afdeling Mestbank
	Yvan Dejaegher (vanaf april 2013)	Bemefa
Secretaris	Philippe Tavernier	POM – West-Vlaanderen
	Liesbeth Verheyen	BEMEFA vzw
	Bert Bohnen (vanaf april 2013)	Boerenbond
	Dirk Denorme (vanaf april 2013)	Vlaamse Landmaatschappij- afdeling Mestbank
	Elke Nevelsteen	Vlaamse Landmaatschappij- afdeling Mestbank
	Lies Clarysse	Vlaamse Landmaatschappij- afdeling Mestbank
	Piet Vandermersch	Provincie West-Vlaanderen
	Gunter Pertry	Provincie West-Vlaanderen
	Annie Cool	Provincie West-Vlaanderen
	Danny Persyn	ALV
	Alexander Vercamer	Provincie Oost-Vlaanderen
	Oscar Wullepit	POM – West-Vlaanderen
Verkozen namens de B-leden	Bart Verstrynge	KBC Bank en Verzekeringen nv
	Luc Vansteelant	De Mestverwerkers vzw
	Kristof Bol	DLV

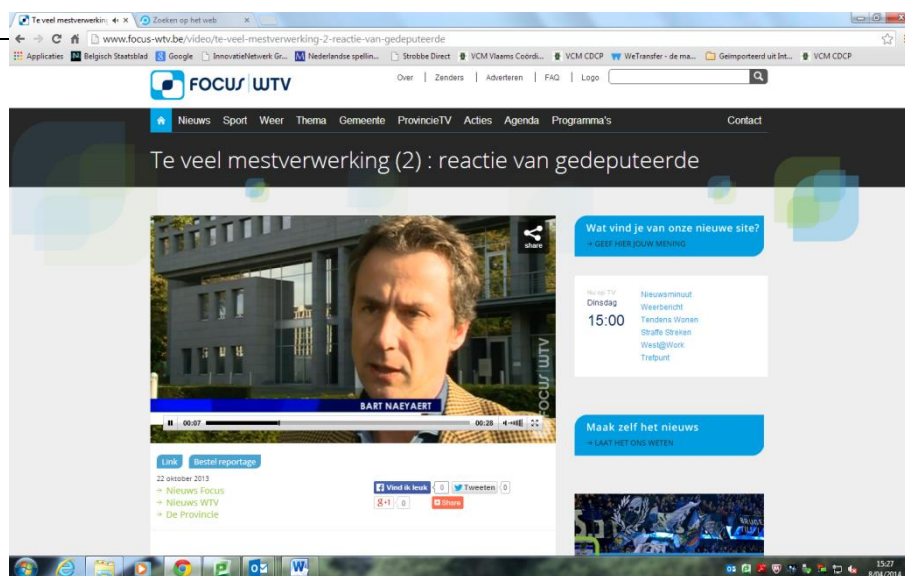
Bijlage 3: Samenstelling dagelijks bestuur

Het Dagelijks Bestuur was in 2013 als volgt samengesteld:

Voorzitter	Bert Bohnen (tot april 2013) Bart Naeyaert (vanaf april 2013)	Boerenbond Provincie West-Vlaanderen
Ondervoorzitter	Dirk Denorme (tot april 2013) Yvan Dejaegher (vanaf april 2013)	Vlaamse Landmaatschappij - afdeling Mestbank Bemefa
Secretaris	Philippe Tavernier	POM – West-Vlaanderen
Mandataris A-leden	Liesbeth Verheyen	BEMEFA vzw
Adviseur	Frederik Accoe (tot 13 juni 2013)	VCM vzw
Adviseur	Sara Van Elsacker (tot 13 september 2013)	VCM vzw
Adviseur	Céline Schollier (vanaf 6 augustus 2013)	VCM vzw
Adviseur	Emilie Snauwaert (vanaf 17 juni 2013)	VCM vzw
Adviseur	Viooltje Lebuf	VCM vzw
Administratieve kracht	Isabelle Mouton	VCM vzw

Bijlage 4: Overzicht van de perscontacten van het VCM in 2013

Datum	Titel	Tijdschrift / Krant
januari	Artikel: digestaat, knelpunt of kans?	Artikel in Management en Techniek
februari	Eerste aankondiging congres ManuREsource 2013	Verschillende vakpers
april	Spuiwater, een onbenutte kunstmestvervanger	Artikel in Management en Techniek
juni	Bemesten met spuiwater uit de luchtwasser	Artikel in Management en techniek
juli	Resultaten VCM-enquête 2012	Agripress, Landbouwleven, VILT, Varkensbedrijf, Boer & Tuinder, Boerenbusiness, ...
augustus	Verschillende artikels rond betere spreiding aangevoerde mest	Website Boerenbusiness, VILT, Belga, De Redactie
oktober	Aankondiging congres ManuREsource 2013	Agripress
oktober	VCM wil aan de Europese mestkar trekken	Landbouwleven
22 oktober	Reportage Focus: reactie gedeputeerde op reportage Vlaamse milieufederatie	Focus
1 november	Van mest meer grondstof maken	Boer & Tuinder
16 december	Mest is geen afval maar een grondstof rijk aan nutriënten	VILT
20 december	Eerste editie congres ManuREsource geslaagd	Boer & Tuinder
december	Spuiwater van luchtwasser als groene minerale grondstof	Varkensbedrijf

**Bijlage 5: Jaarrekening en balans 2013 (GOEDGEKEURD DOOR DE ALGEMENE
VERGADERING OP 29 APRIL 2014)**

JAARREKENING (€)		
7. Opbrengsten		
70. Werking		70.528
73. Lidmaatschapsbijdragen + sponsoring		118.111
73. Subsidies		150.274
74. Andere bedrijfsopbrengsten		2.681
75. Financiële opbrengsten		953
TOTAAL OPBRENGSTEN		342.547
6. Kosten		
61. Diensten en diverse goederen	77.000	
62. Personeel en sociale lasten	226.770	
63. Afschrijvingen en voorzieningen	5.189	
64. Andere bedrijfskosten	1.140	
65. Financiële kosten	2.357	
TOTAAL KOSTEN	312.456	
Overschot van het boekjaar		
	30.091	
BALANS (na verwerking resultaat) (€)		
Activa		
22. Materiële vaste activa	1.850	
40/41. Vorderingen op t.h. één jaar	42.680	
50/55. Beleggingen/Liquide middelen	276.518	
49. Overlopende rekeningen	37.232	
TOTAAL ACTIVA	358.280	
Passiva		
13. Reserves		116.327
14. Overgedragen winst/verlies (-)		171.906
16. Voorzieningen		8.200
44. Schulden (<1 jaar)		50.160
49. Overlopende rekeningen		11.687
TOTAAL PASSIVA		358.280

Bijlage 6: Leden VCM (situatie op 1 januari 2013)

A-leden

B-leden

Coördinaten VCM

Vlaams Coördinatiecentrum Mestverwerking (VCM vzw)

Abdijbekestraat 9
8200 St.-Andries / Brugge
T + 32 (0)50 40 72 01
F + 32 (0)50 40 74 89
info@vcm-mestverwerking.be

Céline Schollier

Adviseur

celine.schollier@vcm-mestverwerking.be

T +32 (0) 50 40 72 03

M +32 (0) 471 90 54 71

Emilie Snauwaert

Adviseur

emilie.snauwaert@vcm-mestverwerking.be

T +32 (0) 50 40 72 04

M +32 (0) 493 73 53 19

Isabelle Mouton

Administratief Medewerker

info@vcm-mestverwerking.be

T + 32 (0) 50 40 72 01

Viooltje Lebuf

Projectmedewerker Arbor

Viooltje.lebuf@west-vlaanderen.be

T +32 (0)50 40 72 06

M : +32 (0) 497 52 48 55

